

SAMOODREĐENJE

Savez organizacija za podršku
osobama s intelektualnim teškoćama FBiH SUMERO
Sarajevo, Sutjeska 18
Telefon: 00387 33 268 641
Fax: 00387 33 268 640
info@sumero.ba
www.sumero.ba

Za izradu ove publikacije korišteni su materijali izrađeni od
Udruge za samozastupanje Zagreb

Priprema za štampu:
T&T concept d.o.o. Sarajevo

Za izradu brošure korištene su slike i simboli © **Widgit Software**
Tel: +44 1223 425558 Web: www.widgit.com

Sve slike i simboli korišteni u ovoj brošuri vlasništvo su
Widgit Software i ne mogu se koristiti bez odobrenja vlasnika.

Ova publikacija izrađena je uz finansijsku podršku Europske unije a u okviru projekta "Balkanska mreža za socijalnu inkluziju" koji sprovode: Kosovo Mental Disability Rights Initiative (K-MDRI), Inicijativa za prava osoba sa mentalnim invaliditetom Srbija (MDRI-S), People In Need (PIN) i Savez organizacija za podršku osobama s intelektualnim teškoćama FBiH Sumero. Sadržaj ove publikacije je isključivo odgovornost organizacija People In Need i Sumero i ne odražava stavove Europske unije.

Projekat je sufinansiran od strane češke agencije za razvoj i Ministarstva spoljnih poslova Republike češke u okviru češkog razvojnog programa za saradnju.

SAMOODREĐENJE

Sarajevo, 2012.

Što je to samoodređenje?

Biti samoodređen znači odlučivati o sebi i svom životu.

Samoodređenje je mogućnost čovjeka da donosi odluke i utiče na svoj život.

Pravo na samoodređenje imaju svi ljudi.

Ipak nijedan čovjek ne odlučuje sam.

Svi odlučujemo uz pomoć ili savjet drugih ljudi.

Ponekad trebamo pomoć i kako bi razumjeli posljedice naših odluka.

Ljudi koji nam mogu pomoći da donesemo neku odluku o svom životu su ljudi kojima vjerujemo.

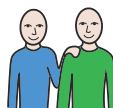
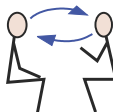
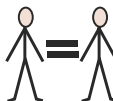
To mogu biti:

- naši roditelji,
- braća ili sestre,
- prijatelji ili poznanici,
- komšije ili drugi ljudi kojima vjerujemo.

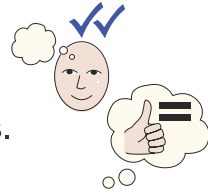
Podršku nam mogu pružati i ljudi kojima je to posao.

To mogu biti:

- socijalni radnici,
- defektolozi,
- psiholozi,
- pravnici,
- doktori,
- drugi ljudi koji za plaću pružaju podršku.

Oni nam mogu pomoći da razumijemo izbor i odluke koje donosimo.
Oni nemaju pravo odlučivati umjesto nas.
Oni trebaju poštovati naše odluke.

Svi imamo pravo upravljati svojim životom.

Izbor i odlučivanje

Ljudi s intelektualnim teškoćama često ne mogu birati gdje će živjeti. Mogu živjeti samo na dva mjesta: u instituciji ili sa svojim roditeljima.

U zavodima nemaju prilike gotovo ništa odlučivati,

jer stručnjaci odlučuju:

- kada će se ići na spavanje,
- šta će se jesti,
- šta će se obući i
- kako će se provesti dan.

Ljudi koji žive u porodici također često nemaju mogućnosti odlučivati. Umjesto njih ponekad odlučuju roditelji.

Kako bi osoba bila samoodređena mora imati mogućnost izbora.

Pravi izbor znači imati priliku odlučiti se između više mogućnosti.

Pravi izbor znači imati iste mogućnosti kao i drugi ljudi koji žive u zajednici.

Naprimjer možemo odlučiti:

Šta ćemo jesti

- izabrati između mesa, povrća, tjestenine ili supe

Šta ćemo obući

- izabrati plavu, crvenu, bijelu ili crnu majicu

S kime ćemo živjeti

- sami, sa roditeljima, cimerima ili prijateljima

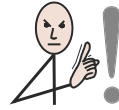
Izbor je vrlo često ograničen.

Naprimjer:

Ako nemamo dovoljno novaca ne možemo odlučiti da ćemo živjeti sami u velikom stanu.

Naše odluke imaju posljedice.

Dobro smo odlučili kada smo zadovoljni posljedicama naše odluke.

Naprimjer:

Kada odlučimo štedjeti novac možemo kupiti mobitel koji nam se sviđa.

Ponekad odlučimo pogrešno.

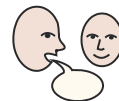
Naprimjer:

Ako odlučimo ne prošetati psa nuždu će obaviti u stanu pa ćemo morati čistiti.

Na vlastitim pogreškama najbolje učimo.

Ponekad trebamo pomoć kako bi razumjeli posljedice naših odluka.

Kroz odlučivanje preuzimamo kontrolu nad svojim životom.

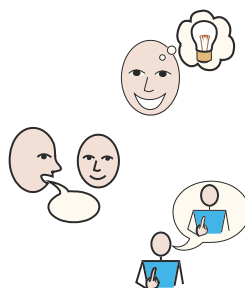

Vještine samoodređenja

Uz vršenje izbora i odlučivanje, za samoodređenje važno je razvijati i neke druge vještine.

To su, na primjer, vještine:

- rješavanja problema,
- komunikacije,
- samozastupanja.

Svakom čovjeku važno je da već od djetinjstva ima mogućnosti razvijati vještine samoodređenja.

Samoodređenje najbolje razvijamo kroz stjecanje novih iskustva.

Iskustva možemo stjecati u svakodnevnom životu, naprimjer:

- u porodici,
- u komšiluku,
- na izletu,
- u kupovini,
- na ulici,
- u prijevoznim sredstvima,
- na poslu,
- u udruženju.

Vještine samoodređenja možemo vježbati i kroz radionice u udruženjima, klubovima i školama.

Najvažnije je da dobijemo mogućnost naučene vještine isprobati u svakodnevnom životu.

Samoodređenje znači da znamo

- šta želimo raditi,
- kako želimo živjeti,
- šta želimo učiti,
- koja su naša prava i odgovornosti,
- braniti svoja prava i odgovornosti,
- svoju jaku i slabu stranu,
- šta nam je važno u životu,
- na koji način možemo ostvariti ono što želimo,
- razumijemo posljedice svojih odluka.

Samoodređenje ne znači

- da sve radimo sami,
- da imamo apsolutnu kontrolu nad svojim životom,
- da ćemo uvijek biti uspješni,
- samo izbor i odlučivanje,
- da čovjek odlučuje sasvim sam,
- da čovjek sam snosi posljedice.

Samoodređenje i samozastupanje

Samoodređenje pomaže pojedincu u njegovom svakodnevnom životu.

Samozastupanje kao pokret pomaže grupi ljudi da ostvare svoja prava.

Opća deklaracija o ljudskim pravima Ujedinjenih naroda iz 1948. godine govori da svi ljudi imaju ista ljudska prava.

Među pravima koja Deklaracija spominje su:

- pravo na život,
- pravo na brak,
- pravo na rad,
- pravo na obrazovanje.

Pokret za samozastupanje vjeruje kako ova prava trebaju vrijediti za sve ljude.

Ipak još uvijek mnogi ljudi s intelektualnim teškoćama u Bosni i Hercegovini i drugim zemljama nemaju ova prava.

Još uvijek postoje ljudi koji misle da ljudi s intelektualnim teškoćama ne trebaju imati ta prava.

Kroz samozastupanje ljudi su se počeli boriti za pravo na više izbora.

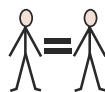

Život u zajednici i podrška u zajednici jedino omogućuju pravi izbor i pravo samoodređenje.

Ujedinjeni narodi su donijeli Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom.

Konvencija govori da ljudi s invaliditetom imaju pravo na život u zajednici i jednako pravo izbora kao i svi drugi ljudi.

O ovoj brošuri

Ova brošura je napisana kako bi mogli saznati šta je to samoodređenje i zašto je ono važno.

Nadamo se da će vas brošura potaknuti da saznate i naučite više o samoodređenju.

Samoodređenje je jednako važno za sve ljude!

Ako želite više informacija

Ako imate bilo kakvih dodatnih pitanja

Molimo Vas da nam se obratite
na sljedeće adrese ili brojeve telefona

Savez organizacija za podršku osobama
s intelektualnim teškoćama FBiH
SUMERO
Sarajevo, Sutjeska 18

Telefon: 033 268 641

Fax: 033 268 640

e-mail: info@sumero.ba

